

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะการศึกษาทำให้พลเมืองของประเทศเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและประเทศชาติ ประเทศใดที่ประชาชนได้รับการศึกษากันอย่างทั่วถึง ประเทศนั้นย่อมมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรม การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมนอกจากนี้การศึกษายังช่วยเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรมตลอดจนมีพละนาถายที่สมบูรณ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543, หน้า ข) ดังนั้นรัฐบาลทุกรัฐบาลจึงพยายามหาแนวทางในการพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเสมอภาคและเป็นธรรมดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ด้านการศึกษาความว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคลสังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะแก่กับทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 5)

การจัดการศึกษาที่จะให้เกิดผลดีมีคุณภาพ รัฐมีนโยบายที่ต้องเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีความเท่าเทียมกัน การจัดการศึกษาจึงไม่ใช่เฉพาะคนปกติเท่านั้น คนพิการหรือทุพพลภาพก็เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าจึงสมควรที่จะได้รับสิทธิและโอกาสในการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกเอารัดเอาเปรียบได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยความเสมอภาคได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความพิการ และได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน (สำนักงานส่งเสริมและ

พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2553, หน้า 175) จึงมีการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการเรียนรวมไปกับเด็กทั่วไปในโรงเรียน เพื่อเป็นการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนการประกันคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนพิการ เพราะเด็กพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและในสังคมย่อมมีคนที่ไปอยู่ร่วมกับคนพิการ นักการศึกษาต่าง ๆ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการพัฒนาเด็กพิการที่เหมาะสมที่สุดคือการเปิดโอกาสให้คนพิการให้เรียนรวมกับเด็กทั่วไปในโรงเรียนปกติให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษารูปแบบการเรียนรวม จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบเรียนรวมขึ้นเพื่อใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับคนพิการวัยเรียนที่เรียนรวมในโรงเรียน อีกทั้งผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้โรงเรียนต่าง ๆ นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อจัดการศึกษาสำหรับทุกคน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอย่างยืดหยุ่นและตอบสนองการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้โดยมุ่งความสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงที่ระบบการศึกษาไม่ใช่อุปกรณ์ที่เด็กเหมือนการจัดการศึกษาเฉพาะความพิการหรือการเรียนรวม การเรียนรวมจึงเป็นการจัดการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพศวัย ความสามารถ ความบกพร่อง และศาสนามีส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทางโรงเรียนจะต้องเป็นฝ่ายปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เช่น ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนรวม การใช้ทรัพยากรในชุมชน การผลิตเครื่องมืออุปกรณ์การสอนที่หาได้ในท้องถิ่น แสวงหาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการจัดการศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงได้ง่าย พัฒนานโยบายเพื่อตอบสนองความหลากหลาย พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาความสัมพันธ์ขององค์กร เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 13-15)

การจัดการเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะประสบปัญหาหลายประการ ปัญหาที่พบคือ 1) ความไม่พร้อมของบุคลากร ได้แก่ ครูขาดทักษะ ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม ครูจบไม่ตรงวุฒิ ครูมีภาระงานมาก ครูขาดเทคนิควิธีการสอน ครูไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างเต็มที่ และครูไม่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ถูกต้องและเหมาะสม 2) ความไม่พร้อมของสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ขาดสื่อ

และอุปกรณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้รวม ขาดสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ 3) ความไม่พร้อมของผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนพิการไม่มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรวม 4) ความไม่พร้อมของนักเรียนพิการ และ 5) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ไม่มีห้องเรียนพิเศษสำหรับคนพิการ ไม่มีห้องน้ำคนพิการ เป็นต้น (จาตุรงค์ เจริญนำ, 2558, หน้า 43-49) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารขาดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเรียนรวม

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนรวม จึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาที่มีความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาความไม่พร้อมของครู ความไม่พร้อมของสื่อการเรียนการสอน ความไม่พร้อมของผู้ปกครอง ความไม่พร้อมของนักเรียน และความไม่พร้อมของสภาพแวดล้อม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการของโรงเรียนเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาเกิดความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ลงทุนในการจัดการศึกษาและที่สำคัญที่สุดจะทำให้ได้นักเรียนเรียนรวมที่มีคุณภาพและมีคุณค่า ต่อครอบครัวและสังคมไทยต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบในประเด็นคำถาม ดังนี้

1. กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร
3. คู่มือการใช้กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการนำไปใช้ของกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญ ดังนี้

1. ความสำคัญเชิงวิชาการ

ผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลเชิงวิชาการ

2. ความสำคัญด้านการนำไปประยุกต์ใช้

ผลการวิจัยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำคู่มือการใช้กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแบบเรียนรวม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรวม มี 5 ด้าน ประกอบด้วย

1.1.1 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.1.2 ด้านนักเรียน

1.1.3 ด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก

1.1.4 ด้านกระบวนการบริหารจัดการ

1.1.5 ด้านสภาพแวดล้อม

1.2 กระบวนการพัฒนากลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1.2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

1.2.2 การกำหนดกลยุทธ์

1.2.3 การปฏิบัติตามกลยุทธ์

1.2.4 การประเมินและควบคุมกลยุทธ์

1.3 กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

มี 6 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนานักเรียน

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเครื่องมือ

กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาสภาพแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 การบริหารจัดการ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างตาม
ระยะการวิจัย ดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

2.1.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อให้ข้อมูลในประเด็น
กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1.1.1 ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงศึกษาธิการ มีวุฒิการศึกษา
ระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน

2.1.1.2 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
ทางการบริหารการศึกษาหรือการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน

2.1.1.2 ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการ
บริหารการศึกษา หรือวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

2.1.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
หรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

2.1.2 กลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีโรงเรียนเรียนรวมต้นแบบ
โดยการให้สัมภาษณ์ในประเด็นกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำ
ข้อมูลมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย จำนวน 21 คน ใน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 7 คน
ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มบริหารงาน
วิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ จำนวน 3 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน และผู้ปกครองนักเรียนพิการ จำนวน 1 คน

2.2 ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนากลยุทธ์

2.2.1 กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง จำนวน 3 รอบ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

2.2.1.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้และ ประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนการศึกษาพิเศษหรือการบริหารการศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน

2.2.1.2 ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ขึ้นไปทางการบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งทางการบริหารมาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2.2.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน มัธยมศึกษาที่จัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางการบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งทางการ บริหารมาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 8 คน

2.2.1.4 ครู ได้แก่ ครูผู้สอนนักเรียนพิการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสบการณ์ ในการสอนนักเรียนเรียนรวมมาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 8 คน

2.3 ระยะที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมในการนำไปใช้ของกลยุทธ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบความเหมาะสมใน การนำไปใช้ของกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้

2.3.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,572 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,572 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 1,572 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,572 คน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ จำนวน 5,429 คน และผู้ปกครองนักเรียนพิการ จำนวน 28,321 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 38,466 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2560)

2.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 630 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 126 คน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ จำนวน 126 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 126 คน และผู้ปกครองนักเรียนพิการ จำนวน 126 คน

2.4 ระยะที่ 4 การพัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์

ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคู่มือการใช้กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

2.4.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือทางการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน

2.4.2 ผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

2.4.3 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน

2.4.4 ครู เป็นครูสังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่องกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรวม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสมศักดิ์ ชุ่มกลัด (2544), เกษร คงศรี (2545), ประมวล วันมี (2545), สุพล หงษาชาติ (2546), นงลักษณ์ มีศิลป์ (2548), จิรัชญา ขวัญพุด (2550), ประภัสสร ทศนพงศ์ (2550), เปรมฤดี ชันติประกอบ (2551), อมรรัตน์ ดั่งทรัพย์

(2551), กิติพงษ์ จุโธทก (2552), พงษ์ศักดิ์ ภูคาบขาว (2553), สุพัฒน์ ญาเป็ง (2553),
อุดมลักษณ์ หมีสมุทร (2555), รุ่งชิวา สุขศรี (2556), และวรนุช ประมวลการ (2556)

2. กระบวนการพัฒนากลยุทธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Dess & Miller (1993), Thompson & Strickland (1995),
Hitt, Ireland & Hoskisson (1999), Wheelen & Hunger (2000), สมยศ นาวิการ (2544),
วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ (2546), เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546), นันทิยา หุตานูวัตร
และณรงค์ หุตานูวัตร (2551), ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง (2555) และพิภพ เสวกวรรณ
(2556)

3. กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้
ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2543), สมศักดิ์ ชุ่มกลัด (2544), เกษร คงศรี (2545), ประมวล
วันมี (2545), สุพล หงษาชาติ (2546), นงลักษณ์ มีศิลป์ (2548), ญัฐรินทร์ แซ่จุง (2549),
จิรัชญา ขวัญพุด (2550), ประภัสสร ทศนพงศ์ (2550), เปรมฤดี ขันดีประกอบ (2551),
อมรรัตน์ ด้วงทรัพย์ (2551), ณรงค์ ฝุ่นมะนาว (2552), ภัทรวรรณ คุ่มจัน (2552), พงษ์ศักดิ์
ภูคาบขาว (2553), สุพัฒน์ ญาเป็ง (2553), วงเดือน สีเขาสูง (2553), วิภา สุขประเสริฐ
(2555), ญัฐพงษ์ น้าศิริ (2555), อุดมลักษณ์ หมีสมุทร (2555), จุรีย์ ถมยา (2556),
รุ่งชิวา สุขศรี (2556) และ สมัย ขินลา (2558)

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นร่างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. การเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาที่จัดให้นักเรียนพิการได้รับการศึกษาโดยเรียนร่วมกับนักเรียนปกติเพื่อให้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมตามบริบทขององค์กรโดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ 1) องค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ ได้แก่ เป้าหมายและพันธกิจ 2) องค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์

3. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการใช้กระบวนการทางการบริหารด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการบูรณาการเพื่อความอยู่รอด และธำรงรักษาวัฒนธรรมขององค์การที่ดีไว้

4. กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แนวทางในการดำเนินงานจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน มี 6 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

4.1 กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนปกติและนักเรียนพิการได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มี 5 กิจกรรม ประกอบด้วย

4.1.1 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนพิการเฉพาะบุคคล หมายถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนพิการต้องการ

4.1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนพิการและนักเรียนปกติ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนพิการเฉพาะบุคคล ประยุกต์เข้ากับกับแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนปกติ

4.1.3 การสอนเสริมนักเรียนพิการ หมายถึง การจัดสอนเสริมนักเรียนพิการเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เน้นด้านการอ่านและการคิดคำนวณ และใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการสอน

4.1.4 การจัดกิจกรรมเสริมนักเรียนพิการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้ความสามารถและทักษะของนักเรียนพิการนอกเหนือจากการเรียนการสอน โดยจัดตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมการแสดง จัดแสดง จำหน่ายผลงานนักเรียนพิการ นำนักเรียนเข้าร่วมงาน เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันในระดับต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน

4.1.5 การวัดและประเมินผลนักเรียนพิการ หมายถึง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนพิการ ซึ่งวัดและประเมินผลต่างหากจากนักเรียนปกติด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยลดเกณฑ์หรือตัวชี้วัดลงจากนักเรียนปกติ

4.2 กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการได้อย่างถูกต้อง และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มี 3 กิจกรรม ประกอบด้วย

4.2.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรวม หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรวมแก่ครู ได้แก่ การจัดอบรมหรือส่งครูเข้าร่วมอบรมด้านการจัดการเรียนรวม การนำครูไปศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการเรียนรวม และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรวม

4.2.2 การสร้างเจตคติเชิงบวกในการจัดการเรียนรวม หมายถึง การจัดกิจกรรม “พ่อครู แม่ครู ของหนู” โดยให้นักเรียนพิการและนักเรียนปกติ นำดอกไม้ฝ้ายผูกแขน ไปกราบครูที่นักเรียนรักเพื่อขอเป็นลูก ครูผูกข้อมือนักเรียนรับเป็นลูก ครูจะให้ความรักและช่วยเหลือเหมือนลูกคนหนึ่งจนจบการศึกษา

4.2.3 การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรวมแก่ครู หมายถึง การสร้างเสริมทักษะให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนานักเรียน หมายถึง การพัฒนานักเรียนพิการและนักเรียนปกติให้สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มี 2 กิจกรรม ประกอบด้วย

4.3.1 การเตรียมความพร้อมนักเรียน หมายถึง การจัดปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนทั้งหมด รับทราบและเข้าใจในหมู่นักเรียน การสร้างความรัก สามัคคีในหมู่นักเรียน การจัด “เพื่อนคู่หู (บัดดี้)” แก่นักเรียนพิการแต่ละคน โดยจัดนักเรียนที่เรียนด้วยกันให้เป็นเพื่อนใกล้ชิดที่คอยช่วยเหลือด้านการเรียนและการดำรงชีวิต

4.3.2 การส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียนพิการ หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือฝึกฝนให้นักเรียนพิการได้พัฒนาความสามารถพิเศษของตน ให้สามารถแสดงและเข้าประกวดหรือแข่งขันในรายการต่าง ๆ ได้

4.4 กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเครื่องมือ หมายถึง การดำเนินการด้านสื่ออุปกรณ์ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการให้บริการสำหรับนักเรียนพิการ เพื่อช่วยให้นักเรียนพิการเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ มี 2 กิจกรรม ประกอบด้วย

4.4.1 การพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ และนวัตกรรม หมายถึง การจัดหาหรือสร้างสื่อ อุปกรณ์ และนวัตกรรม มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนฝึกการให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน

4.4.2 การให้บริการนักเรียนฝึกการ หมายถึง การให้บริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนฝึกการ เช่น การเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ในการให้บริการ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนฝึกการ การให้คำปรึกษา เป็นต้น

4.5 กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนฝึกการ มี 2 กิจกรรม ประกอบด้วย

4.5.1 การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารและภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของนักเรียนฝึกการ ได้แก่ การจัดห้องเรียนพิเศษสำหรับคนฝึกการ การจัดห้องน้ำคนฝึกการ การจัดทางเดินคนฝึกการ การจัดสถานที่พักผ่อนคนฝึกการ เป็นต้น

4.5.2 การพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของนักเรียนฝึกการ หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยงคนฝึกการ ให้เกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนฝึกการได้ถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น

4.6 กลยุทธ์ที่ 6 การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรวมมีประสิทธิภาพ มี 6 กิจกรรม ประกอบด้วย

4.6.1 การกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการเรียนรวม หมายถึง ครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการเรียนการสอนนักเรียนฝึกการ ประกาศให้สาธารณชนทราบสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

4.6.2 การประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนรวม หมายถึง การแจ้งข่าวการจัดกิจกรรม และผลงานของนักเรียนฝึกการทางสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

4.6.3 การสร้างเครือข่าย หมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และโรงพยาบาล เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนฝึกการและคัดกรองนักเรียนฝึกการอย่างถูกวิธี และการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียนอื่นที่จัดการเรียนรวมเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกันและให้ความช่วยเหลือกัน

4.6.4 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนรวม หมายถึง การวางแผนและจัดสรรงบประมาณในการจัดการเรียนรวมอย่างเพียงพอ ตลอดจนการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรวม

4.6.5 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การแยกประเภทความพิการของนักเรียนตามหลักวิชาการ เพื่อการจัดนักเรียนพิการเข้าชั้นเรียน การส่งต่อข้อมูลนักเรียนพิการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาอื่นเมื่อนักเรียนย้ายโรงเรียนหรือจบการศึกษา

4.6.6 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรวม หมายถึง การจัดการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาเป็นระยะ และมีการปรับปรุงการจัดการเรียนรวมตามผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2560

7. ครู หมายถึง ครูผู้สอนนักเรียนพิการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2560

8. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูนักเรียนพิการที่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม ปีการศึกษา 2560

9. นักเรียนพิการ หมายถึง นักเรียนที่มีความพิการหรือบกพร่องตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 ประกอบด้วย 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 5) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) เด็กออทิสติก 8) เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ และสมาธิสั้น และ 9) เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน